

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

3. AUGUSTĀ

Nr. 31 (394)

No V. I. Ļeņina vārdā nosauktā Volgas Donas kuģniecības
kanala atklāšanai veltītā mitiņa dalībniekiem

Maskavā, Kremli

Biedram Josifam Visarionovičam STAĻINAM

Dārgais Josif Visarionovič!

Mēs, jaunā ūdensceļa celtnieki un ekspluatācijas darbinieki, rūpnieki, fabriku un celtņu stacionārieši un Staļingradas un Rostovas apgabalu kolchoznieki, sapulējušies vēsturiskā notikuma — V. I. Ļeņina vārdā nosauktā Volgas-Donas kuģniecības kanala atklāšanai veltītajā mitiņā, sūtām Jums, gudrajam vadonim un skolotājam, savu kvēlo sveicenu un novēlam labu veselību un ilgu mūžu par svētību un laimi PSRS tautām un visai progresīvajai cilvēcei!

Stāties ierindā lielo komunisma celtņu pirmdzimtais. Piepildījis mūsu tautas gadsimtu sapnis par divu lielo upju — Volgas un Donas savienošanu. Realizētais lielais staļinskais plāns par visu PSRS Eiropas daļas jūru savienošanu vienā ūdenstransporta sistēmā. No Ziemeļu jūrām līdz subtropiem, pāri visai valstij tagad ved pasaules lielākais ūdensceļš, kas savieno valsts lielākos ekonomiskos rajonus. Mūsu Dzimtenes galvaspilsēta Maskava kļuvusi par piecu jūru ostu.

Ar dziļu prieku un patriotiska lepnuma jūtām par savu vareno un brīnīšķo socialistisko Dzimteni visa padomju tauta sagaidīja PSRS Ministru Padomes lēmumu par Volgas-Donas kanala atklāšanu un PSRS Augstākās Padomes Prezidija Dekretu, ar kuru tam piešķirts nemirstīgā V. I. Ļeņina vārds.

Vēl Padomju varas rītausmā Vladimirs Iljičs Ļeņins, izstrādājot kopā ar Jums, biedri Staļin, komunisma uzceltnes, elektrifikācijas bāzes, raksturoja Volgu-Donu kā varenu sviru, kurai jāpārvērš Krievijas dienvidaustrumu atpalikušo apgabalu ekonomika.

V. I. Ļeņina vārdā nosauktais Volgas-Donas kuģniecības kanals uzcelts svētā zemē, kur divkārt izšķīrās mūsu Dzimtenes liktenis: kur padomju tauta Jūsu gudrajā vadībā, biedri Staļin, guva pasaulvēsturiskas uzvaras. Sodien pilsētā, kas nes Jūsu slaveno vārdu, kopā ar visu padomju tautu atzīmējam jaunu, izcilu mierīga radoša darba uzvaru.

V. I. Ļeņina vārdā nosaukto Volgas-Donas kanalu cēla visa mūsu zeme, visas daudznაციю Padomju Savienības brālīgās republikas.

Pirmās lielās komunisma celtnes pabeigšana atrada dziļu atbalstu miljonu darbaļaužu sirdīs visās zemēs. Visas pasaules vienkāršie cilvēki vēl un vēlreiz uzskatāmi pārliecinājušies par padomju tautas — komunisma cēlājas — mīlīgā politiku un mierīgo darbu.

Tai laikā, kad ASV imperialisti fededz jauna pasaules kara liesmas, iznīcina Korejas mierīgās pilsētas un cietumus, pārvērš tuksnesi auglīgas zemes, dārzus un tīrumus,

padomju laudis, pārveidojot dabu, iekaro tuksnešus, rada pārpilnību nesošas mākslīgas jūras un kanalus.

Pēc Jūsu, biedri Staļin, gudrās ieceres Volga-Donas pirmo reizi pasaules hidrotehniskās celtniecības praksē atrisināja sarežģītu tautsaimniecības problēmu kompleksu. Pa jauno ūdensceļu jau iet simtiem karavānu ar svarīgākajām kravām — maizi, ogļiem, naftu, koksnī un celtniecības materiāliem. Ierindā stājusies Cimļanskas hidroelektrostacija jau devusi elektrisko enerģiju rūpniecībai un lauksaimniecībai. Pirmie 100 tūkstoši hektaru agrāk sausuma piemēklēto zemju saņēmuši dzīvinošu valgmi. Uz Cimļanskas jūras ūdensrezervju un Cimļanskas HES lētās elektroenerģijas bāzes «melno vētru» un «smilšu viesuļu» novads pārvēršas ziedošā auglības ielejā.

Volga-Donas ir klasisks Jūsu, biedri Staļin, izstrādātās komunisma celtniecības realizācijas piemērs mūsu zemē. Volga-Donas kļuva par lielisku skolu tūkstošiem un atkal tūkstošiem celtnieku, kas apguvuši mūsu zemes rūpniecības radīto jaunāko socialistisko tehniku. Pirmās lielās komunisma celtnes gigantiskajos būvlaukumos atrisinātas svarīgākās zinātniskās un tehniskās problēmas.

Pabeidzot darbus uz Volgas-Donas, mēs, celtnieki, atdosim savu pieredzi un zināšanas citu lielā staļinskā laikmeta celtņu būvētājiem, ar vēl lielāku enerģiju un neatlaidību cīnīsimies par partijas un valdības uzdevumu izpildi. Mēs apliecinām Jums, biedri Staļin, ka Staļingradas un Rostovas apgabala darbaļaudis vēltis visus savus spēkus, lai vēl ātrāk attīstītos rūpniecība un lauksaimniecība, aizsargjoslu, uzplūdinājumu un ūdenskrātuvju, apūdeņošanas un irigācijas sistēmu radīšanā, kas nodrošinās pilnīgu uzvaru par sausumu!

Staļingradas un Staļingradas apgabala darbaļaudis apliecina Jums, biedri Staļin, ka viņi vēltis visus savus spēkus, lai sekmīgi pabeigtu pasaules lielākās — Staļingradas hidroelektrostācijas celtniecību. Ar visu to mēs dosim jaunu ieguldījumu mūsu kopējā lietā, lai mūsu Dzimtene kļūtu vēl varenāka, lai padomju lauzu dzīve kļūtu vēl skaistāka un laimīgāka.

Par mūsu dienu dienumu, par mūsu Dzimtenes varenumu, par mūsu boļševiku partiju mēs kopā ar visu padomju tautu sveicam Jūs, mūsu gudrais vadoni un tēvs. Dzīvojiņt ilgu ilgu gadus un vediet mūs uz pilnīgu komunisma uzvaru!

Lai dzīvo mūsu socialistiskā Dzimtene!

Lai dzīvo Ļeņina-Staļina partija — visu padomju tautas uzvaru iedvesmotāja un organizētāja!

Lai dzīvo mūsu gudrais vadonis un skolotājs, lielais komunisma cēlājs, visas pasaules miera karognesējs, mūsu dārgais biedrs Staļins!

JOSIFS VISARIONOVICS STAĻINS
J. Vučetiča veldotais monuments pie Volgas-Donas kanala ieejas Volgā

LIELĀ UZVARA

Padomju laudis nekad neatzīmējis 1952. gada 27. jūliju, kad svinīgi atklāja komunisma celtņu pirmdzimto — Ļeņina vārdā nosaukto Volgas-Donas kuģniecības kanalu. Šo dienu piemēinām vienmēr, kad padomju laudis atskatīsies uz savu cīņu un uzvaru ceļu. Arī tad, kad jau dzīvosim uzvarējušā komunisma laimē, meklēdami kādu notikumu, konkrētu brīdi, kādu precīzu fiksētu vēsturisku pagrieziena punktu, ko uzskatīt par komunisma triumfa sākumu, mēs droši vien nosauksim arī 1952. gada 27. jūliju.

Kanala atklāšanas svētku dalībnieki bija ne tikai tie tūkstoši staļingradieši, celtniecības pirmrindnieki un viesi, kas pulcējās pie Josifa Visarionoviča Staļina diženā monumenta, vietā, kur jaunais kanals saplūst ar Volgu, ne tikai tie liksimie laudis, kuri šai dienā gaviļēja Krasnoarmeiskā, Čepurnovā, Kalačā. Aktīvs svētku līdzdalībnieks bija katrs padomju cilvēks. Ikvienam no mums sirdī kvēloja prieks un cildens lepnums par padomju tautu, kurai šai laikā spējusi veikt grandiozo darbu. Un ikviens no mums it kā pats savam acīm redzēja, kā staltais flagkugijs «Josifs Staļins» iebrūca pirmajās slūžās, uzsākdams ceļu uz Kalaču un Rostovu, ievadīdams navigāciju kanālā.

Radio un laikraksti ik dienas vēstī, cik vareni kanala atklāšana atbalsojusies visā pasaulē. Ķīniešu avīze «Dagunbao» raksta, ka V. I. Ļeņina vārdā nosauktā kanala atklāšana ķīniešu tautai ir tāds pats prieka pilns izcilis notikums kā padomju tautai. Donavas-Melnās jūras kanala celtnieki Rumanijā apliecina, ka Volgas-Donas kanala radītāju panākumi iedvesmo rumāņu darbaļaudis vēl varonīgākam darbam, nostiprina ticību socialismam, demokratijai un miera nometnes neuzvaramajam spēkam. Padomju lauzu lielā uzvara mierīgas celtniecības frontē ir visas pasaules progresīvo cilvēku uzvara, miera cīņtāju uzvara, jo tas, kas nāk par labu padomju zemes varenlībai, stiprina mieru un drošību visās valstīs un visos kontinentos.

Toties negantas dusmas un zverisku naidu mūsu sekmes izsaukušās Volstrīta magnatos un viņu rokaspulšos. Un arī tas ir gluži dabiski. Mūsu plānu realizēšanas grauj un ārda kara kurinātāju plānus, satriec pišļos viņu izperinātos pasaules virskundzības tīkojumus.

Kopā ar visu padomju tautu, kopā ar tautas demokrātijas valstu darbaļaudim, kopā ar visiem vienkāršajiem godīgajiem cilvēkiem V. I. Ļeņina vārdā nosauktā Volgas-Donas kanala atklāšanu kā lielu svētku atzīmēja arī latviešu tauta. Vēsturisko notikumu republikas strādnieki un kolchoznieki sagaidīja ar jauniem sasniegumiem ražošanā, ar teicamu darbu. Kanala ekspluatācijas uzsākšanai par godu notikuši daudzi mitiņi, kuros Padomju Latvijas darbaļaudis demonstrēja dziļo prieku un gandarījumu, ka arī latviešu tauta ar savu pašalīdzdīgo darbu sekmējusi komunisma celtņu pirmdzimtā stāšanos ierindā, piedalījies lielās uzvaras kalnāšanā.

Volgas-Donas kanala atklāšanu kā gaišu svētku dienu sagaidījis arī padomju literatūras un mākslas darbinieku lielā saime. Šādos lielos notikumos, tiksmos brīžos mēs ārkārtīgi konkrēti izjūtam, cik nesaraucjamām un neskaitāmām saistēm padomju rakstnieki, komponisti, arhitekti, gleznotāji, aktieri un visi citi mākslas darbinieki saistīti ar savu tautu. Tautas prieks, tautas uzvaras gavīles atspoguļojas literatūrā, muzikā, tēlotāja mākslā, iedvesmo un spārnā tās. Ar sevišķu lepnumu kanala izbūves pabeigšanu atzīmē padomju arhitekti un tēlnieki, jo viņu māksla te pārstāvēta ļoti bagātīgi. Volgas-Donas kanals ar Cimļanskas hidroelektrostaciju, ar saviem tiltiem, slūžām un citām hidrotehniskām ierīcēm, un it īpaši ar J. Vučetiča darināto J. V. Staļina monumentu pie ieejas kanālā, ir ne tikai vislielākais sasniegums zinātnes, tehnikas un celtniecības laukā, bet arī izcilis mākslas darbs, kas paaudžu paaudzēs pārdzīvos mūsu laimēto dienumu.

Mūsu literātiem un rakstniekiem bieži jo bieži nāksies domāt par kanala celtniekiem, par strādniekiem, inženieriem un konstruktoriem, kas kanālā buvi un pārfējis komunisma celtnes apgādājuši ar tādu tehniku, kural līdzvērtīgas nav nekur citur pasaulē. Šos cilvēkus vajag pazīt, viņu dzīve, viņu darbs un viņu iekšējā pasaule jāpēti ne jau tikai tāpēc, ka viņi kļuvuši slavēti un populāri visā padomju zemē, ka viņu vārdus allaž un allaž min avīzēs, radioārraidēs. Šie cilvēki mums jāpazīst galvenokārt tādēļ, ka tieši viņos visspilgtāk saskatāmas tās jaunās padomju lauzu īpašības, ar kurām padomju tauta lenāks komunistiskajā sabiedrībā. Tie ir jauna tipa cilvēki. Tie ir uzvarējušā socialismā zemes izaudzinātie laudis, kuros augsts profesionālās un vispārējās izglītības līmenis, prasme strādāt, radoša, novatoriska attieksme pret jebkuru uzdevumu, liels valstisks vēriens harmoniski apvienojas ar cildenām morālam īpašībām — padomju patriotismu, personīgo interešu pakļaušanu sabiedriskajām utt., utt. Ir laiks, ka šādi cilvēki kļūst par mūsu romanu, stāstu, lugu, poemu, operu, kinofilmu, gleznu varoņiem, ir laiks, ka par viņiem rakstām dziesmas un simfonijas, jo viņi ir tie, kuros visskaistāk un visskaistāk saskatāmas padomju cilvēka jaunās, tipiskās īpašības.

Volgas-Donas kanala stāšanās ierindā ir milzu solis uz priekšu komunisma materiāli tehniskās bāzes radīšanā. Un šis notikums tai pašā laikā ir arī pārliecinošs pierādījums, ka padomju zemē boļševiku partijas vadībā izaudzināti komunisma laudis, kuri uzcelš komunismu un paši dzīvos tajā.

V. I. Ļeņina vārdā nosauktā Volgas-Donas kuģniecības kanala atklāšanas brīdis, PSRS Upju flotes ministrs pārgriež sarkano lentu pie kanala 1. slūžām, TASS fotohronika

Svinības Volgas un Donas krastos

REPORTAŽA

Šajā pirmssvētku vakarā viss Cimlānskas hidromezgls likās esam vienā milzu mājā, kurā gādīgi saimnieki veic pēdējos sagatavošanās darbus dārgu viesu uzņemšanai.

Apmēri visam te milzīgi — milzīgi ir arī sagatavošanās darbu apmēri, pirmssvētku neskatāmo rūpu apmēri. Simtiem cilvēku uzslauka būvgružu pēdējās pēdas uz šosejas, kas stiepjas gar staltā aizsprostambija varenā puslūku.

Pie piecpadsmitajām slūžām balti melno, ar zeltu izrotātu torņu pakājē stāta kokus un puķes.

Mazliet attālāk, gaidot savu kārtu, it kā atpūdamies pēc ceļa, guļ zemē jauni kociņi ar lielās deļu kastēs iesaiņotām saknēm. Bet pēc stundas mēs jau atrodam tos iestādītus zemē. Liegs vēlīgus, nākdams no nepārredzamās Cimlānskas jūras puses, kustina zaļās lapas.

Cimlānskas jūras stāvājā krastā, pie balti mirdzošā ekspluatācijas darbinieku clemata, jaunajā koši zajājā parkā iestādā pēdējos rožu krūmus.

Nogurušais un laimīgais celtniecības rajona priekšnieks, atstūmis pakausī cepurī, skatās, kā acu priekšā sāk ziedēt pēdējie melnās zemes gabaliņi.

Varbūt priekšniekam nemaz nevajadzēja pašlaik atrasties šeit — puķes iestādītu arī bez viņa. Bet viņš nespēj atrasties, aiziet, kamēr viņa acu priekšā nebūs padarīts viss, viss līdz pēdējam sīkumam, — kamēr neiestādīs pēdējos krūmus, kamēr neietērs lapiņas, lūk, šo svītroto balti sarkano sauljumu rotā, kuru veselū kaudzi aizveda viņam garām ar «pikapu».

Vēl pirms kanala atklāšanas svinībām, pirms tam, kad bija nolikta vēsturiskā sapulce tiem, kas izbūvējuši šo lielisko ūdensceļu kopš seniem laikiem sausuma piemeklētājā stepē, no Donas uz Volgu un no Volgas uz Donu pa to paguva izbraukt vairāk nekā 300 dažādu kuģu.

Svinību priekšvakarā mēs nobraucām gar kanala trasi no Staljingradas līdz Kalakaī.

Stepē, kur bija aurojušas melnās vētras un dzeltenais sauspūtis, atnācis ūdens. Pārsteidzoši, kā uzreiz tas devis šai stepēi neredzētu svaigumu... Cilvēkus pārņēma prieks. Radās neapstāstāmas cerības, kādas līdz šai brīnīgākajai vasarai nevarēja pat ienākt prātā. Kaut kādā nelielā stepes ciemā to cerību vietā, kas bija veļitājas laudis tagad domā, kā aizvadīt uz saviem laukiem šo dzīvo ūdeni. Cilvēki ar apbrīnojamo attapību izpratīši visu nozīmi, kāda ir slūžām un ūdenskrātuvēm. Viņi apgalvo atbraucējiem, ka vienīgi šovasar te parādījušies pirmā rita rasa. Viņi jau apveltī jaun-dzimušo Volgas-Donas kanalu ar savām priecīgajām legendām.

Te šogad padeviesies varena raža, kāda līdz šim pieredzēta tikai trīs, piecas reizes veselā gadsmītā. Pat šā

gada tveice apūdeņotajā stepē nāk šai ražai tikai par labu. Zemkopji atmet malā domas par dabas nejausībām, viņi tic, ka raža atnāks no kanala, un jādama, ka šajos novērojumos ir ne mazums patiesības.

Jau pirms svinību dienas te visur bija izjūtama tautas svētku noskaņa. Atriežoties no Kalakas Staljingradā, mēs redzējām pārpildītus autobusus un automašīnas. Tur jau brauca uz svinību vietu vistālredzīgākie laudis, sagatavojušies, naktij iestājoties, leņemt ērtākas vietas, tuvāk centram milzīgajā laukumā, kas bija izraudzīts mītiņam. Stepes clematā mēs palūdzām ūdeni un ieraudzījām, ka saimnieki uzslauka un uzkopj savu pagalmu. Viņi viesmīlīgi un liksmi sāka aicināt mūs palikt tēpat.

— Kāds liels darbs paveikts, — runāja šie laudis, — tagad nav grēks arī papriecāties, grēks ir nelīksmoties.

SVĒTKU RITS

Rītausmā Staljingradas nomazgātajos un uzslaucītajos laukumos ierunājās skaļruni. Maskava uzrunāja visu zemi, Maskava stāstīja par Staljingradu.

Galvaspilsēta sveica staljingradiešus svētkos, stāstīja viņiem, cik jūsmīgi apsvēic Volgas-Donas celtnieku lielo uzvaru visa mūsu tauta, ar kādu sajūsmu raksta par pirmās grandiozās komunisma celtnes pabeigšanu visas pasaules progresīvās valstīs.

Kad sakām — staljingradietis, — mēs ietveram šajā vārdā vislielāko cieņu. Staljingradietis — tas ir sinonims vīrišķībai kara pārbaudījumos un sinonims neredzētai darba varonībai miera laikā jaunceltnēs.

Kā liecība par kara slavu pacēlušies obeliski un monumenti pilsētas laukumos un ielu krustojumos, memoriālās plāksnes pie ēku sienām, dzīvi ziedi — uz varoņu kapiem.

Liecība par mūsu tautas darba varoņiem un lielo rosmi dzīves ceļānā ir visa šī pilsēta, kas atjaunota no drupām, katrs tās kvartāls, katrs nams, katrs zājološais koks, kura lapu šalkoņu dzird skveros, gar ielu malām.

Un, lūk, atkal šajā pilsētā ir jauna vēsturiska piepildījuma svētki. Staljingrada kļuvusi par vērtiem jaunajam ūdensceļam no Volgas uz Donu.

Rītausmā pamodusies, skanot reproduktoru jautrajam muzikai un Maskavas apsvēikuma vārdiem, pilsēta jau dzīvoja istā svētku sajūtā.

Kalmiņi, satikušies jauno «namu kāpņu» laukumīgos, apsvēica viens otru, svētkiem atbilstoši uzkopā dzīvokļus un klāja galdus. Un lidmašīnas, kas

peldēja pāri ielām jūlija debesu plašajā zilgmē, nometot pilsētā skrejlapas ar apsvēikumiem un sveicieniem Volgas-Donas celtniekiem, vēl vairāk kāpināja šo vispārējo svētku noskaņu.

Uz asfaltētās ielas parādījās smagā automašīna, izrotāta karodziņiem, uz ātru roku pārkliāta ar sauljumu, lai pasargātu pasažierus no svelmainās saules — uz Krasnoarmeisku.

Lika atskanēt savai balsij pie upes pasažieru stacijas pietātnes pirmās tvaikonis, kas pulcināja pasažierus uz Krasnoarmeisku.

Devās ceļā vilcieni uz līnijas Staljingrada-Krasnoarmeiska, aizvedot desmitiem tūkstošiem cilvēku uz svinīgo mītiņu par godu Lēnina vārdā nosauktā kanala atklāšanai.

Un, lūk, milzīgo laukumu kanala kreisajā krastā, pie gudrajam vadonim un visu uzvaru iedvesmotājam par godu uzceltā diēnā monumenta pakājes piepildījusi tauta, simtiem tūkstošu priecīgu, laimīgu cilvēku.

Reldā, kas bija izrotāts karogiem, sveicot sapulcējušos, svīpa kuģi. Laukumos spēlēja orķestri. Cilvēki dziedāja, un dziesma plūda pār plašo reidu...

SAVIĻŅOJUMA PILNIE BRIZI

Grandioza bija neviltotās sajūsmas pilnā mītiņa aļnava Krasnoarmeiskā — grandioza un neizmirstama.

Milzu laukums pie dižā monumenta pakājes. Krasti, līdzīgi bezgala liela pakļāja fantastiskajam rakstam. Dzīvi, laistidamies un mirdzēdami kā saulaina jūra. Tūkstošiem un atkal tūkstošiem cilvēku, kas sveic un aplaudē.

Mītiņu atklāja VK(b)P Staljingradas apgabala komitejas sekretārs b. I. Grišins. Viņš deva vārdus PSRS Upju flotes ministram b. Z. Saškovam.

— Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Ministru Padomes un Vis-savienības Komunistiskās Partijas Centrālās Komitejas vārdā un uzdevumā, — atskan svinīgajā klusumā, — apsvēicu celtniekus un visus darba-laudis ar Volgas-Donas kuģniecības kanala būvdarbu sekmīgu pabeigšanu un pasludinū Vladimiru Iljiču Lēnina cības kanalu par atklātu ekspluatācijai.

Saviļņojuma pilni, neizmirstami mirkļi! Piepildījies!

Lielās tautas lielais sapnis kļuvis šodien par īstenību.

Un visu skatieni pievērsās bledra J. V. Stalina monumentālajam telam, jo ikviens no mītiņa dalībniekiem ar pateicību un mīlestību domā par viņu — dārgo un mīļoto vadoni, kura vadībā piepildās visdrosmīgākie sapņi.

Par to runā no tribīnes ar vārdiem, kas nāk no pašiem sirds dziļumiem, kanala celtniecības priekšnieks I. Siktorovs, kolchoznieks N. Kļimovs, kas atbraucis uz svētkiem no Rostovas apgabala, Staljingradas rūpnīcas «Krasnī Oktjabr» slavenais tēraudkausētājs P. Tuškanovs, lielā soļojošā ekskavatora priekšnieks A. Uskovs un citi.

Diēnais vārds — STAĻINS! — skan visu laiku, sajūsmā un apbrīnā atkārtots, bezgalīgi saicot pāri laukumam no viena gala uz otru.

Kad pēc mītiņa laudis devās projām, viņu milzīgajā straumē ieplūda vairāki kazu gājieni. Jaunlaulātie ar kāzniekiem pievienojās lauzu pulkam, kas virzījās uz pirmajām slūžām, kuras vēl bija norobežotas ar platu sarkanu lentu.

Lenta pārgriezta. Vārti plaši atveras flagmaņa-motorkuģa «Josijs Staļins» priekšā, un daudz, ārkārtīgi daudz ziedu lido uz kuģa klāja. Ziedu vidū ar savām spilgtajām krāsām žilbina jaunlaulāto mestie puķu pušķi. Kā viņi vēl pēc daudziem gadiem atcerēsies šo savu kazu dienu, kā stāstīs par to saviem bērniem!

Uz motorkuģa stūrmaņa tiitiņa stāv divi veci loči. Viens no viņiem ir 62 gadus vecais Ivans Prochorovičs Smirnovs — voidznīnieks no loču dzimtas Laprovkas ciemā Gorkijas apgabalā pie Volgas; otrs, Filips Aleksandrovīčs Popovs no Konstantinovkas stāpicas, divdesmit astoņus gadus vadījis kuģus pa Donu. Tā bija patiešām simboliska aļnava, kad viņi stāvēja blakus, sejas mirdzot platim laimīgiem smaidiem.

Pulksten 15.40 pēc Maskavas laika flagkuģis devās uz kanala grīvu. Sapūstot ar visu reldā stāvošo kuģu svīpēm un sirenām, krastā nodārdēja perkopmādošs «urā!» Desmitiem tūkstošiem cilvēku skrēja pa Volgas nogāzēm uz pirmajām slūžām. Daudzi mētās siltajā ūdenī un peldēja blakus motorkuģim.

Pie it visām slūžām motorkuģi sagaidīja ar apsvēikuma saucieniem liels skaits cilvēku.

Pārkaris kājas pāri ceturto slūžu apmargojumam, sēdēja liksms puisis jaunā kreklā, ar seju, kas saulē un vēsā ūdenī kļūst nāvēs, viņš sajūsmīgi sauca: — Ir dzīve laba, ir dzīvot labi! Skaidrā! Labi!...

Pie sestajām slūžām motorkuģi sagaidīja motociklistu grupu ar karodziņiem «Brauciens Saratova Volga-Donā».

Pāri slūžu vārtiem, pāri jaunās šosejas asfaltam, visgarām kanalam uz transparentiem bija rakstīti vislieliskākie vārdi, kuros ietverta komunisma aparāto celtnieku dzīvā dvēsele:

«PASAULEI — MIERU!»

Vakarā stepē, kur vēl nesen nebija ūdens, iemirdzējās elektriskās gaismaš applūdinātie slūžu torņi, iezīmējot pa-beigta kanala trasi.

Dabiski un neatņemami iegleznots kanals stepes aļnavā starp Volgu un Donu. Un kā tas pārvēidojis, kā padarījis daļējā šo tveices izvārdzināto stepi! Neviljus nāc prātā, ka šis kanals ir tikai grandiozā plāna pirmdzimtais, ka tas pats notiks arī Ukrainas stepēs un svelmainajā Turkmenijas tuksnē.

CIMLĀNSKAS IEDZIVOTAJU LEPNUMS

Arī Cimlānskas jūras krastos svinības sākās agrā rītā. Laudis sāka pulcēties no malu malām jau iepriekšējā vakarā, brauca un nāca šodien kopā rituāsmas. Trīsdesmit tūkstoši cilvēku cieši pieblīvēja milzīgo laukumu — ekskavatoristi un hidromechanizatori, buldozeristi un skreperisti, motorvāģu un automašīnu vadītāji, betonētāji, ievēldpotāji, armatūru montētāji, viesi no Rostovas un Taganrogas, no ogļraktuvēm, kazaki, sportisti, skolnieki...

Pļst pāri laukumam, pāri visam stepes plašumam Valsts Himnas skaņas, nodimd pārkonigs «urā!» — tauta piebalso apsvēikuma vārdiem, ko sauc par godu dižajam vadonim VK(b)P Rostovas apgabala komitejas sekretārs N. Kiseļjovs.

Lepnums izskanēja runātāju vārdos, lepnums par savu lielo Dzimteni, par pašu un savu biedru darbu, par brīnīsgīgo jūru, ko radījuši cilvēki šajā stepē, par jauno vareno hidroelektrostaciju...

Biedram Stalīnam doto vārdu Cimlānskas celtnieki godām turējuši, — sāka celtniecības priekšnieks V. Barabanovs, un atskan cimlānskie ovācijas par godu lielajam vadonim.

Līdz vēlai stundai turpinājās tautas svētki. Visjaunāko jūru mūsu zemē — Cimlānskas jūru — vagoja jachtas un buru laivas. Sporta laukumos un stadionos sacentās volejbolisti, basketbolisti, vieglatleti, futbolisti, bokseri. Celtnieki un viesi noskatījās no 21 Rostovas apgabala rajona saļājušo kazaku priekšnesumus, Vakarā Lēnina vārdā nosauktajā centrālajā klubā, Novosojonovskas dārzos, uz celtniecības rajonu vasaras estrādēm, klubos notika mākslas meistaru koncerti.

Svētki gāja uz priekšu no vienām slūžām uz otrām līdz ar pirmā kuģa virzīšanos. Bet aiz tā pienāca klāt pie slūžu vārtiem citi kuģi. Un sākās kanala ikdiena — lietiskās, lielā, parastā. Dzimtenei nepieciešamā darba pilnās dienas.

«Literaturnaja gazeta» brigade: N. Pogodins, K. Simonovs, A. Seļins, V. Ponedeljņiks, A. Marjamovs, L. Juščenko Staljingrada-Kalaka, 27. jūlija

DIŽCELTNES SEJA

Nu jau vairākas nedēļas dienu diēnā, saņemot jaunu laikrakstu vai žurnālu, mūsu skatiens vispirms apstājas pie fotoattēliem, kas rāda kādu no pirmās komunisma celtnes daudzajiem objektiem. Par katru no tiem gribas teikt: «Skatīti! Varen!» Tas sevišķi sakāms par skulptora J. Vučetiča veidoto Josifa Visarionoviča Stalina monumentu Volgas krastā pie pirmajām slūžām. Taču, lai cik labi izdevies fotoattēls, tas dod tikai gaužām aptuvenu nojēgumu par to, kāds īstenībā ir šis monuments.

Pie kādreizējās Sarpas upes deltas Volgā izveidojas klusais Sarpas līcis. Te sākās kanals, kuru no lielās Volgas kā dabisks viņu lauzējs dambis nosēdē Sarpas pussala, tālu iesniegdāmās upē. Salas galā paceļas augsta bāka, kas rāda kuģiem ceļu uz kanālu. No stāvā Volgas krasta kanala ieejas kreisajā pusē paveras skatienam Krievzemes dižupe ar Achtubas palieni un zilganā miglā iezūdošo stepi aiz tās. Un, lūk, šeit paceļas Stalina monuments, skulptūra, kurai līdzīgas nav pasaulē.

Dzirdot pirmo reizi stāstu par monumenta milzīgajiem apmēriem, bija grūti iedomāties, kā gan tas var izskatīties. Figuras augstums vien ir 26 metri, bet kopā ar pjedestālu un līdz pat ūdens līmenim akmeņi kalto krastu tā piekāpē monuments paceļas pār Volgu 76 metru augstumā. Skulptūra atveidota no bronzas, un tās svārs, kopā ar metāla karkasu, ir 110 tonnas. Dzirdot šos skaitļus, modās saubas, val monumenta lielie apmēri, milzīgā masa nenomāks to dzīlo cilvēctiesumu, siltumu, vienkār-

šību, kas mūsu apziņā tik nešķirami saistās ar biedra Stalina tēlu.

Un, lūk, jūs pārsteigti apstājaties monumenta piekāpē. Bāzas bijušas velitigas. Skiet, jūti, ka šis milzis elpo, domā, jūt. Liekas, viņš tikko nācis šurp pāri tukšnesīgajai Donas stepēi, tās neaptveramajiem plašumiem, apstāties Volgas krastā, nopēmis cepuri, laudams pieri Volgas vējiem... Skiet, pie krūtim paceltā roka tūlīt, tūlīt pastiepsies uz priekšu un mās kuģiem, kas, viņu sveicinādami, tuvojas pa Volgu, mās, aļcinās legrieztes jaunajā kuģu ceļā, un dziļi aparotajā sejā atplauks laipns smaids. Monuments paceļas jūsu priekšā grandiozā savos apmēros un reizē tik pārsteidzoši cilvēciski dzīvs.

Volgas-Donas kuģniecības kanals ir ne vien pati modernākā, tehniski vispilnīgāk izveidotā tāda veida celtnie pasauļē. Tā ir arī visskaistākā hidroceltnie pasauļē, kura radīta, cieši sadarbojoties inženieriem-celtniekiem ar skulptoriem un arhitektiem. Izbrauciet pa 101 kilometru garo Volgas-Donas kanalu no Krasnoarmeiskas līdz Kalakaī, un jums radīsies iespaids, ka esat redzējuši kādu garu telu, kur ir daudz dažādu skaistu ēku, kas visas kopā dod lieliski saskaņotu arhitektūras ansambli!

Kanals pie Volgas sākās ar pirmo slūžu triumfa arku. Tā ir grandiozā celtnie — tik augsta kā Maskavas Lielais teātris. Kanala teejas labajā pusē stepijas divos stāvos gara kuģu pietātnes arkada. Triumfa arka ir varena, svinīga un reizē ļoti vienkārša celtnie. Uz frontona tālu mirdz uzraksts ar zelta burtiem «Slava lielajam Stalīnam!». Uz piloniem uzraksti no

Staljingradas frontes karavīru, komandieru un politdarbinieku vēstules biedram Stalīnam un no Augstākā Virspavēlnieka 1943. gada 7. novembra pavēles. Sniegbaltai arkai sevišķi svinīgu noskaņu piešķir no melna metāla ātlietie maksimālistiskie veidojumi.

Starp pirmajām un otrajām slūžām kanalu šķērso divi tilti. To metāla konstrukcijas šķiet tik vieglas, gaisīgas kā triumfa arkas dzirdā ēnā pār kanalu. Otrās un trešās slūžas celtas pāru torņu veidā un teritoriāli atrodas vēl pilsētas robežās. Tas arī ievērots šo slūžu arhitektūrā, lai tās iekļautos kopējā Krasnoarmeiskas, kā Staljingradas dienvidu rajona, izbūves plānā.

Aiz trešajām slūžām jau plešas stepē. Vēl nesen tā bija tukšnesīga un tukša, bet tagad aiz ceturtajām slūžām sākās varena no «visapdzīvotākajām vietām» trasē. Te ir Capurpiku kaskāde, kur īsā posmā Volgas nogāzē koncentrētas piecas slūžas. Pie katrām slūžām ir dambis ar mazu ezeriņu, un tie saista kaskādī vienā kopējā celtnē. Slūžu vadības ēkas no lejpuses pieejas šeit ir vienādā augstumā, bet katra no tām ir citāda. Tas panāks ar ļoti vienkāršiem līdzekļiem, pielieojot slūžu vadības torņu izdalīšanai dažādus arhitektūras elementus, tipvēdā detaļas un dekoratīvos izgrieņojumus.

Devītās un desmitās slūžas atrodas trases augstākajā vietā — ūdensšķirtnē pie Varvarovkas ūdenskrātuves. To izveidošanai vēltita īpaša vērība. Devītajām slūžām otrā stāva augstumā lejpuses torņus grezno lielu puskolonu rinda, kas piešķir ēkai svinīgumu kā vārtiem no Volgas puses uz ūdensšķirtni.

Līdzīgi devītajām slūžām veidotas arī desmitās slūžas, kā kanala vārti uz Donas nogāzi. Kopā ar Varvarovkas sūķņu staciju, ūdenspārtēces dambī un

irigācijas kanala sākuma terīci tās veido Varvarovkas hidromezgļu. Celtnie vareni izceļas stepes plašumā un Varvarovkas ūdenskrātuves tonā.

Slūžu lejpuses vadības torņi ir vienādi septiņpau un vienpadsmitajām, kā arī devītajām un divpadsmitajām slūžām, bet, braucot pa kanalu, tas paliek nepamanīts, ja zinātais speciālistam nepievērš jūsu uzmanību. Ap septiņpau un devītajām slūžām ir Jerceņu augstienes gravas un pakalni, bet ap vienpadsmitajām un divpadsmitajām slūžām — plaša, rāma stepē. Si apkārtnes dažādība tik ļoti izmaina koplespaudu, ka katra no šām ēkām liekas pilnīgi citāda, un arhitektu «viltība» paliek nepamanīta.

Kanals noslēdzas ar trīspadsmitajām slūžām. Karpovkas ūdenskrātuves pusē to sniegbaltie augšpusē vadības torņi noslēdzas ar gaiši ziliem, kā pati dienvidu debess, kupoliem. Aiz tiem slienās majestātiskā triumfa arka — kanala vārti uz Cimlānskas jūru. Si arka kā stais pieminekļis paceļas vietā, kur pirms desmit gadiem Padomju Armija noslēdza savu aplenkuma loku ap hitleriešu karapūļiem pie Staljingradas. Uz arkas sienām, uzraksti: «Slava uzvarētājam Padomju Armijai», «Slava mūsu lielajai Dzimtenei!». Sienās grezno milzu bareļjeji, kas stāsta par Padomju Armijas varoņcipām Donas krastos.

No trīspadsmitajām slūžām uz Cimlānskas jūras pusi stiepjas gari dambji. Tie noslēdzas ar bākām, kas nav tikai tornis — ceļa rādītājs kuģiem naktī. Uz betona plāksnēm klātā dambja paceļas sniegbaltas divdesmit sešus metrus augstas celtnes. Bākas augšā noslēdzas ar kolonādi, uz kuras balstās signaluguns platforma. Dambjus paredzēts apstādīt ar lielām piramīdālām papelēm, un kuģi tad peldēs pa kanalu kā pa teiksmainu ūdens aleju.

Ievērojama vieta pirmajā komunisma celtnē ir Cimlānskas hidromezgļam — šai pirmās komunisma celtnes sirdij. Te atrodas pašas lielākās hidroceltnes — spēkstacija, ūdenspārtēces aizsprosts un divpadsmit kilometrus garais smilšu dambis. Tuvojoties Cimlānskai pa jūru, dambja, aizsprosta un spēkstācijas kontūras iznirst pamalē skaidrā dienā tad, kad līdz Cimlānskai vēl desmit divdesmit kilometru. Veidojot ārejo ietēru ūdenspārtēces aizsprostam un spēkstacijai, arhitektiem bija jāatrisina grūts uzdevums. Tie kopā sastāda ap kilometru garu vien-gabala celtni. Dzelzbetona ūdenspārtēces aizsprosts ar milzīgajiem balstiem paceļas lejpuse pār upes līmeni vairāk nekā 40 metru augstu. Aizsprostam pieguļošā spēkstacija ir samērā neliela celtnie, tādēļ bija grūts uzdevums izveidot tās āriepi, lai ēka izdalītos gan no ūdenspārtēces aizsprosta, gan no smilšu dambja, kas tai pieklājas. Šīs otrā pusē un lai reizē iekļautos ar tiem saskaņotā ansambli. Mašīnu zāles lielle pusckrūslarie logi un zem tiem portiku ietvertie četrstūrainie logi spēkstācijas fasādī sadala lielos posmos, kas sasaucas ar ūdenspārtēces aizsprosta lielajiem balstiem un vairogu nīšām. Kā sfaltis tornis stiep spēkstaciju ūdenspārtēces aizsprostu paceļas zivju līdņa izbūve 60 metru augstumā. Tā kļūst par istu rotu spēkstacijai un aizsprostam. Augšā tornī grezno skulptūras un liela piecstaraina zvaigzne.

Arhitekti atrada iespēju izdalīt ar ūdenspārtēces aizsprostu, panākot lielu efektu ar visal vienkāršiem līdzekļiem. Cuguna un bronzas akrote-rīji uz aizsprosta balstiem, mākslinieciski veidotais metāla žogs gar autoceļa malām, apgaismošanas ķermeņi padara skaistu arī šo grandiozo hidroceltni.

Turpinājums 3. lapa uz šīs

JAROSLAVS GALANS UN VINA PAMFLETI

C. Kindzulis

V. Kalpiņš /

Kulturas dzīve Padomju Latvijā

JELGAVAS TEATRA VIESIZRĀDES LIEPĀJĀ

Ievērojams notikums Liepājas kultūras dzīvē bija Jelgavas Dramas teātra viesizrādes, kurās jelgavnieki rādīja trīs savus pēdējā laika labākos inscenējumus — G. Mdivani lugu «Labas gribas cilvēki», I. Turgeveva lugu «Mēnesis uz laukiem» un Lope de Vegas komediju «Atjautīgā mīlēta». Viesizrādes bija modernāusias liepānieku lielu interesi un bija ļoti apmeklētas. Skatītāji vērtīgi aktieriem siltu atzinību.

Tuvākajā laikā Liepājā notiks Latvijas PSR Valsts Akademiskā Dramas teātra viesizrādes. Tās, tāpat kā Jelgavas teātra izrādes, ievērojami rosinās Liepājas mākslas dzīvi, būs pozitīvs faktors Liepājas Dramas teātra attīstībā, jo dos iespēju tā māksliniekiem paplašināt savu pieredzi, salīdzināt dažādu aktieru un režisoru darbu, saskatīt un labot kļūdas un trūkumus.

LEKCIJAS UZ KUĢA

Uz tvaikoka «Strelna» sistematiskā lasa lekcijas. Lektoru grupa, kurā ietilpst b. b. Palagins, Savins, Seredenko, Skačkovs un Burakovs, sniegtus jūrniekiem vairākus lekciju ciklus, piemēram — «Leņins un Staļins par socialistisko sacensību un komunistiskās darba disciplīnas audzināšanu», «Socialistiskais īpašums un attieksmes pret to», «Jaunatnē jāieaudzina socialistiska attieksme pret darbu», «Darbs komu-

nisma vārdā». Jūrnieki lekcijas ļoti iecienījuši.

DZELZCEĻNIEKU SASTAPŠANĀS AR SCENARISTI M. SMIRNOVU

Rīgas dzelzceļnieku klubā notika dzelzceļnieku tikšanās ar pazīstamo kinoscenaristu, filmu «Lauku skolas», «Lauku ārsts» un «Stāsts par istu cilvēku» scenariju autori, Staļina premijas laureātu Mariju Smirnovu. Viņa pastāstīja dzelzceļniekiem par saviem iespaidiem Indijā, kuru viņa nesen bija apmeklējusi kā Padomju Savienības kinodarbinieku delegācijas locekli. Sarīkojuma noslēgumā izrādīja krāsaino dokumentālo filmu «Indijā».

DZELZCEĻNIEKU PANĀKUMI MĀKSLINIECISKĀJĀ PAŠDARBĪBĀ

Neretas rajona mākslinieciskās pašdarbības skatē vispārēju ievēribu izpelnījās Viesītes šaursliežu dzelzceļa līnijas mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi. Pirmās vietas ieguva dzelzceļnieku dramatiskais pulciņš, uzvedot Kuličenko komediju «Mūsu jūrmalā», viru koris un pūtēju orķestris. Daļēlasiņā pirmā vieta piešķirta depo darbiniecei Bertai Kastaiņei.

TAUTAS DZIESMAS PAR KOMUNISMA CELTNĒM

Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Folkloras un etnografijas institūts sistematiski saņem jaunus strādnieku un kolchoznieku sacerētas tautas dziesmas par komunisma celtnēm.

Tautas dziesmas par V. I. Leņina vārdā nosaukto Volgas-Donas kanālu un citām dzīvajām celtnēm sacerētas Rīgā, Liepājā un vairākos lauku centros.

ENERĢETIKU APSPIEDĒ

Sinīs dienās Rīgā notika Vissavienības enerģētiku zinātniskās inženiertehniskās biedrības rīkotā starprepublikaniskā apspriede, kurā noklausījās biedrības Leņingradas, Baltkrievijas, Igaunijas, Krievijas, apgabala un Latvijas filiāļu pārstāvju ziņojumus. No šiem ziņojumiem izrietēja, ka apspriedē pārstāvēto republiku, pilsētu un apgabalu enerģētiskie aktīvi piedalījies ar lielajām komunisma celtnēm saistītu problēmu atrisināšanā.

Apspriedē pieņemti lēmumi par konkrētiem pasākumiem biedrības republikanisko un apgabalu filiāļu darba uzlabošanai.

JAUNAS MĀCĪBU GRĀMATAS

Padomju Latvijas tipografijas lielos metienos iespējams jaunas mācību grāmatas ne tikai mūsu republikas skolu vajadzībām, bet arī citām brālīgajām padomju republikām. Piemēram, LPRRT 1. tipogrāfija «Cīņa» nesen pabeigusi iespēst 250.000 eksemplāros krievu valodas mācības grāmatu pamatskolām. Ar šīm Rīgā ražotajām grāmatām apgādās Staļingradas, Erevānas, Kirovas un citu padomju pilsētu skolas. «Cīņas» tipogrāfijā iespēsta arī darvinisma un franču valodas mācības grāmata.

MUZIĶU SAIMES PAPILDINĀJUMS

Saruna ar LPSR Valsts konservatorijas direktoru Jāni Ozoliņu

Latvijas PSR Valsts konservatorija šogad devusi visai prāvu izlaidumu. Mūsu muzikas augstskolu absolvējuši 54 jauni mākslinieki. 13 no tiem beigusi Teātra fakultāti. Ar jaunajiem aktieriem «Literatūras un Mākslas» lasītāji jau iepazīstināti.

Klavieru nodaļu beiguši Zenta Brikmāne, Daina Graubiņa, Sergejs Muradovs, Jautrite Putniņa, Raimonds Redbergs, Irena Segliņa, Vera Sigalova un Daina Vilpiņa. Visi jaunie pianisti jau norīkoti darbā. Izcili apdāvinātās mākslinieces S. Muradovas darbojas Filharmonijā, J. Putniņa atstāta pie Konservatorijas un D. Vilpiņa izvirzīta uz aspirantūru.

Erģeļu nodaļu absolvējuši Hanna Matja un Anna Sproģe.

Lielā izlaidumā šogad bijis vokālajā nodaļā. Mūsu dziedoju saimē ienākuši 11 jauni specialisti — Borisas Bobjakiņš, Marija Berga, Vilta Bernere, Izraels Feigelsons, Hilda Jankovska, Vladimirs Sobols, Ida Steinbergera, Rašele Sulova, Erika Tipaine, Jūlija Vilgerte un Helena Zolotņicka. B. Bobjakiņš, M. Berga, I. Feigelsons, E. Tipaine angažēti Operas un baleta teātrī, R. Sulovu un J. Vilgerti nolemis sūtīt uz aspirantūru.

Stīgu instrumentu nodaļu beiguši artiste Ārija Buša, čellists Michails Išhanovs un vijolnieks Sebastjans Kocers. Arī viņi jau strādā savā specialitātē.

Pūšamo instrumentu nodaļā muzikālo izglītību pabeidzis Elhons Joffe (sītamie instrumenti), Jēkabs Kotļinovs (sītamie instrumenti), bazūnists Ivans Repiševskis un klarnetists Michails Popovs.

Kordirģentu nodaļu beiguši 8 muziķi — Ilga Baumanē, Arturs Birznieks, Āda Jurjane, Ilga Jēkabsons, Ilga Medņice, Elvira Putniņa, Velta Rone un Eduards Skadiņš.

Muzikas vēstures nodaļā mācījusies Biruta Bergmane, Oļģerts Grāvītis, Vita Ozoliņa, Viktors Sams un Silvija Stumbre. B. Bergmane turpmāk strādās Konservatorijā, bēd O. Grāvītis izvirzīts uz aspirantūru.

Daina Vilpiņa, Jevgeņijs Popovs, Elvira Putniņa, Ilga Jēkabsons, Ilga Medņice, Ilga Hincenberga, Baiba Indriķone, Arturs Linīņš un Elmo Skurstenis — eksamenos saņēmuši tikai teicamas atzīmes. Četri pēdējie te minētie telcammieki beiguši teātra fakultāti.

Absolventu sniegums eksamenos liecināja, ka mācību un audzināšanas līmenis Konservatorijā sistematiski, kaut arī nepietiekami strauji, celās. Īpaši jāpriecājas par darba uzlabošanas marksisma-leņinisma katedrā. Šī katedra tagad kļuvusi par aktīvu palīgu visām pārējām katedrām un nodaļām, arī speciaļo disciplīnu pasniegšanu saistot ar svarīgām sabiedriskām problēmām. Arvien spēcīgāk jūtas, cik labvēlīgi mācību līmenī ietekmē paaugstinātas prasības attiecībā uz studentu apdāvinātību specialitātē, neatlaidīgā cīņā pret liberalismu studentu zināšanu novērtēšanā. Lielā nozīmē

šai ziņā bija valsts komisijas nopietnam darbam valsts eksamenos.

Pagājušajā gadā daudz darīts mācību metodikas uzlabošanai. Taču ar līdzšinējiem panākumiem vēl nevaram samierināties, jo nevienmērība sekmes vēl joprojām ir pārāk liela. Tas it sevišķi attiecas uz vokālo nodaļu, kur joprojām nav vienotas pasniegšanas metodes. Pozitīva loma būs dažiem nesen izdarītajiem organizatoriskajiem pārkārtojumiem. Kordirģentu un komponētājus nodaļā savukārt vērojama ne ar ko neattaisnojama pašapmierinātība.

Plāsumā un dziļumā Konservatorijā izvērsas zinātniski pētnieciskais darbs, kam ir ļoti liela nozīme pedagogu kvalifikācijas celšanā. Vairāki pedagogi, īpaši kompozīcijas un muzikas vēstures nodaļā, rūpīgi izstrādājuši aktuālus jautājumus, darot bagātāku padomju muzikas zinātni. Turpmāk zinātniski pētnieciskajam darbam pievērsīsim arvien vairāk vērības.

Pēc nedēļas Konservatorijā sāksies iestāžu pārbaudījumi. Pieteikumu pieņemšana noslēdzās 31. jūlijā. Pavisam bija pieteikušies 162 reflektanti. Pie pārbaudījumiem pieļauti 133 cilvēki. Konkurss pārbaudījumos būs visai spēcīgs, jo uzņemsim tikai 45 studentus. Tas ļaus atlasīt patiešām apdāvinātus, labi sagatavotus topošos muziķus un skatuves māksliniekus. Uz 4 brīvām vietām klavīeru nodaļā pieņemtu 16 reflektanti. Vokālajā nodaļā, kur ir 8 brīvas vietas, grib studēt 22 cilvēki, orķestra nodaļā uz 10 vietām kandidē 15 cilvēki, kordirģentu nodaļā uz 3 vietām — 7, muzikas vēstures nodaļā uz 3 vietām — 6, kompozīcijas nodaļā uz 2 vietām — 3, teātra nodaļā uz 15 vietām — 64.

Interesanti atzīmēt, ka šovasar pirmo reizi Konservatorijas iestājpārbaudījumu piedalīties Emīla Dārziņa vārdā nosauktās desmitgadīgās muzikas vidusskolas absolventi. Ceram, ka arī tas labvēlīgi ietekmēs Konservatorijas studentu apdāvinātības un teoretiskās sagatavotības vispārējo līmeni.

Šogad Konservatorijā devusi kuplu, labi profesionāli apmācītu papildinājumu republikas muzikas un skatuves mākslas darbinieku saimei. Daudzi no viņiem jau studiju laikā iekarājuši labu slavu Padomju Latvijas mākslas dzīvē. Atzinība jau daudzkārt pavadījusi viņu līdzdalību koncertos, teātra izrādēs un radiopārraidēs.

Nesen Filharmonijas koncertzālē Dzintaros notika plašs koncerts, kurā piedalījās liela grupa šogad Konservatoriju beigušo jauno mākslinieku. Klausītāju jūsmīgā atsaucība bija drošs pierādījums, ka mūsu mākslas dzīvē ienākuši nopietni, radoši muziķi. Jānovēl šai jaunajai maīņai, lai tā nekad neaizmirst, ka Konservatorijā iegūts tikai pamats, uz kura veidot savu māksliniecisko personību. Vajag daudz un neatlaidīgi strādāt, vienmēr turpināt mācīties gan specialitātē, gan sabiedriski politiskajās zinātnēs, rūpīgi sekot visiem padomju muzikas sasniegumiem, mūsu progresīvās muzikas zinātnes jaunākajām atziņām. Tad panākumi neizpaliks.

AZERBAIDŽAŅU MĀKSLINIEKI RĪGĀ

Pagājušajā nedēļā mūsu republikā viesojās Azerbaidžanas Valsts dziesmu un deju ansamblis, sniedzot vairākus koncertus Rīgā un Rīgas jūrmalā.

Ansamblis darbību sācis 1938. gadā, kad Maskavā notika azerbaidžāņu mākslas deķade. Tā deva daudz lierosmes tālākajam muzikas uzplaukumam Azerbaidžanā un labvēlīgi ietekmēja arī jaunizveidotā ansambļa turpmāko darbu. Ansambļa radīšanā liela nozīme bija azerbaidžāņu pirmajam profesionālajam komponistam Gadžibekovam, kurš vadīja ansambli un papildināja to repertuāru ar daudzām tautas dziesmām un deju apdarēm. Tagadējais ansambļa mākslinieciskais vadītājs, Azerbaidžanas PSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Staļina premijas laureāts Seīds Rustamovs izaudzinājis ansambli par augsti kvalificētu muziķu vienību. Ar saviem sasniegumiem azerbaidžāņu mākslinieki jau iepazīstinājuši vairāku brālīgo republiku darbaļaudis.

Dziesmu un deju ansambļa koncerti Rīgā izraisīja lielu interesi, jo šī muzikā vienība mūsu republikā koncertē pirmo reizi, un mūsu klausītāji ar savdabīgo azerbaidžāņu tautas muziku līdz šim vēl samērā maz iepazīnušies. Koncerta sniegumi liecināja, ka muziķi un to vadītāji kopējā darbā ielikuši daudz alrtautības, apvienojot to ar lielu profesionālu meistarību. Līdzās azerbaidžāņu tautas muzikai un profesionālo komponistu dziesmām repertuārā ie-

kļautas arī citu brālīgo republiku — krievu, ukraiņu, uzbeku, armēņu, gruzīnu dziesmas un dejas. Šo darbu iesaukums ansambļa dalībnieki parādīja nopietnu iedziļināšanos attiecīgo tautu muzicēšanas īpatnībās un sniedza atbilstošu, raksturīgu priekšnesumu. Sevišķi zīmīgi bija osetīnu un uzbeku deju izpildījums.

Azerbaidžāņu tautas muzika ir krāšņa un īpatna, dziesmu melodijas raksturīgas ar smalku melismatiku un bagātu ritmiku. Koris tautas instrumentu pavadījumā dziedāja tīri un disciplinēti. Vienlīdz iespaidīgi veidojās gan tautas dziesmu apdares, gan arī azerbaidžāņu komponistu, Staļina premijas laureātu Džangirova un Rustamova skaņdarbi. Ansambļa repertuārā pārsvarā azerbaidžāņu tautas dejas. Skatīliski lielās, meistarīgās dejojāņu grupas priekšnesumi ritēja gan instrumentālistu, gan arī koristu pavadījumā. Sprāgļi veidojās Rustamova choreogrāfiskās svītas — «Darba dziesma» un «Dziesma par Padomju Armiju». Interesanti iecerētas arī Kolchozu un Brigādiņu dejas vīriešu grupai, kuru straujās, ugunīgās kustības rāda darba prieku, paūz veselīgu humoru. Pretstatā vīriešu temperamentam un virtuozitātei, sievietes dejas salstīja uzmanību ar plastiskumu, cēlumu un izteiksmīgajām roku kustībām, kopējās dādot pēznainas, kontrastējošas ainavas.

Biruta Bergmane

1952. GADA MĀKSLINIECISKĀS PAŠDARBĪBAS SKATEI NOSLEDZOTIES

Jūlija mēnesis mūsu republikā kļuvis par dziesmu, deju un pārējo māksliniecisko priekšnesumu mēnesi. Māksla, kura pieder tautai, arī radusi visplašāko atbalsi tautā. Dziesmu svētku laukumā, kultūras namu un klubu zālēs pulcēja jaunus un vecus pilsētu un lauku darbaļaudis. Visuš alrtauj un vieno apziņa, ka miera un radošā darba fronte aug un nostiprinās.

Neskatoties uz to, ka laika apstākļi šovasar nebija tik labvēlīgi kā citus gadus, mākslinieciskās pašdarbības skatēs piedalījās ap 3400 kolektīvu, kuru sniegumus noklausījās vairāk nekā 300 tūkstoši cilvēku. Tas vēlreiz apliecina, ka mākslinieciskā pašdarbība kļuvusi par masu kultūras dzīves neatņemamu sastāvdaļu un spēcīgu komunistiskās audzināšanas līdzekli.

Par nozīošānu tomēr jāsapaka, ka Republikaniskais tautas mākslas nams — skates galvenais organizētājs — nav pratis visos rajonos vienlīdz labi pacelt kultūras un izglītības darba līmeni un izraisīt vajadzīgo iniciatīvu. Arī rajonu skates komisiju darbā daudz bija trūkumu un paviršības. Tā, piemēram, Akmīstes rajonā skates vadītājus izvirzīja tikai pāris nedēļas pirms skates. Tās pirmajā dienā nebija organizētas un plānveidības. Otrajā dienā skates komisija trīs stundas pirms noslēguma koncerta sākšanas vēl nezināja koncerta programmu un norisi. Lietiskās un tēlotājas mākslas izstādē ātri tika slēgtas. Ļoti daudzām apmeklētājiem, taī skaitā arī Zinātņu akadēmijas Folkloras institūta darbiniekiem, nebija iespējams to apskatīt. Transporta jautājuma paviršās kārtošanas dēļ no attālākajiem apvidiem iebraukušajiem skates dalībniekiem pēc noslēguma koncerta vajadzēja vēl vairākas dienas uzturēties rajona centrā. Zem kārtas kritikas bija arī pūtēju orķestra sniegums.

Par spīti visam tam kolektīvu dalībnieki ar dziļu un patiesu degsmi izpildīja savus priekšnesumus.

Daudz kļūdu un paviršību pieļaida arī Liepājas, Maltas, Krustpils, Varakļānu un daži citu rajonu vadītāji. Te skates dalībnieku skaits bija pat sarucis. Lietiskās un tēlotājas mākslas izstādes piepildīja pa lielākal daļai «pūra lādes» eksponāti — adījumi un izsuvumi bez laikmetam atbilstošas tematikas. Sākot ar ciema kluba vadītāju un beidzot ar rajona kultūras un izglītības darba nodaļas vadītāju un rajona skates komisijas priekšsēdētāju — nevienam nebija padomājies par to, ka kulturālā masu darba līmeņa celšanā nepietiek tikai ar atsevišķu entuziastu labo gribu un enerģiju. Sevišķi mākslinieciskās pašdarbības skates sagatavošanā un izvešanā jāpiedalās visām sabiedriskajām un kultūras iestādēm un organizācijām. Lauku rajonos mākslinieciskajā pašdarbībā pēc iespējas vairāk jāiesaista skolotāji un citi kultūras un

izglītības darbinieki. Laikus jāieplāno un jāveic visi skates sagatavošanas darbi. Kur tas izdarīts, viss norit gludi un augstā līmenī.

Pagājušajā gadā skatēs vēl samērā maz bija pārstāvēti kolchozu mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi. Šogad šis trūkums lielā mērā novērsts. Tas panākts, skates izvedot divos posmos. Pirmajā posmā noskaidroja kolchozu, padomju saimniecību, MTS, skolu un citu mākslinieciskās pašdarbības labākos kolektīvus, kuri tad ieguva tiesības piedalīties skates otrajā posmā rajonu centros.

Ko šāda skates norise deva tālākai mākslinieciskās pašdarbības attīstībai? Ciema kluba vadītājiem un aktīvam tā deva lielu organizatoriskā darba pieredzi, palīdzēja nodibināt vēl ciešākus sakarus ar kolchozu aktīvu, deva lielāku rosmi kolchozu klubam, sarkano stūrišu un bibliotēku tīkla izvērsšanā un nostiprināšanā, veicināja jaunu pašdarbības kolektīvu rašanos kolchozos. Piemēram, laikā no 1. janvāra līdz 1. augustam kolchoznieku — pašdarbības pulciņu dalībnieku — skaits pieaudzis par apmēram 12 tūkstošiem cilvēku. Nodibināti jauni kori, dramatiskie, deju, tēlotājas un lietiskās mākslas pulciņi.

Bet būtu nepareizi nepievērst vērību arī trūkumiem, kādi piemiti skates pirmajam posmam.

Te, vispirms, jāpakāvējas pie diriģentu kadru jautājuma, kas sakarā ar kolchoznieku masu iekļaušanos mākslinieciskajā pašdarbībā no jauna visā augumā nostājas mūsu priekšā. Kultūras un izglītības festāžu komitejas tiklā diriģentus negatavo. Viņi nāk no muzikas skolām un Konservatorijas, Mākslas lietu pārvaldei un Izglītības ministrijai vajadzētu vairāk rūpēties par to, lai kulturālajam masu darbam tik ļoti vajadzīgie spēki daudz vienlīdzīgāk sadalītos pa republikas rajoniem un pilsētām (pašlaik Rīgā un Rīgas apgabalā koncentrēti vairāk nekā 70% no visiem republikas diriģentiem.) Tādos rajonos kā Zilupes, Dagdas, Maltas, Varakļānu, Akmīstes, Līkstes, Neretas, Atzputes darbojas 1—2 skolotāji diriģenti. Saprotams, ka šie skolotāji diriģenti nav spējīgi apmierināt kolchoznieku arvien augošās prasības.

Neko daudz šī roba likvidēšanā nevar līdēt. Republikaniskais tautas mākslas nams ar saviem jauno diriģentu kursiem un semināriem. Visas cerības pagaidām jāliek uz līdzšinējām diriģentu kadru kalvē — Konservatoriju un muzikas skolām, un šo diriģentu pārlauz izvietošānu. Kamēr diriģentu kadru problēma nebūs atrisināta, arvien gadsīdes rajoni, kas lielā mērā atzāvēs kulturālā masu darba attīstību ne tikai savā apgabalā, bet visā republikā, jo kora dziedāšana ir un paliek šī darba vadošā nozarē.

Ne mazāk svarīgs jautājums ir idejiski un mākslinieciski augstvērtīga repertuāra sastādīšana. Repertuāra sastādītājiem jābūt cilvēkiem, kuri spēj orientēties visos notikumos Padomju Savienībā un starptautiskajā stāvoklī. Pretējā gadījumā repertuārs būs mazsaturīgs. No tā izpildījuma masas neko negūs. Tā tas arī gadījās dažos rajonos.

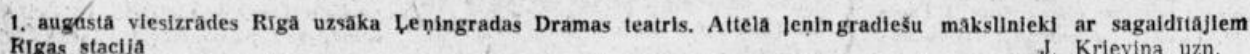
Sacītals attiecas arī uz dramatisko kolektīvu repertuāru. Ja pārīlāzam skaļu clemu klubos un kultūras namos notikušajām izrādēm, tad jāsapaka, ka arī šogad pirmajā vietā vēl vienmēr ir A. Korneļuka «Irbenāju birzta». A. Ostrovska «Ne vienmēr runā cīm krējuma pods», A. Čehova «Jubileja». Bet cik ilgi tas tā var turpināties? Kāda arī būtu šo darbu idejiski mākslinieciskā vērtība, dzīve virzās arvien straujāk uz priekšu. Atzīven līekāpas prasības tā uzstāda arī pašdarbības teātri. Bet ko gan lai tas iesāk ar tik nabadzīgu repertuāru, kāds tas bijis līdz šim? Te savs vārds sakāms arī Mākslas lietu pārvaldei un Rakstnieku savienībai. Laikraksti gan ziņoja — šogad noticis vienclēnu konkurss. Bet jājautā, kad premētās un ieteiktās lugas iespiedis? Laiks iet. Tuvojas Oktobra revolūcijas 35. gada-dienā. Lai apmierinātu augstās prasības, ko masas uzstāda pašdarbības teātri, repertuārs nedrīkst palikt tāni līmeni, kādā tas ir pašlaik.

Lietiskās un tēlotājas mākslas izstādes liecināja, ka šis mākslas pulciņu dalībniekiem sevišķa vērība jāvelti tematikai un zīmēšanas tehnikai. Pārēzi dara Republikaniskais tautas mākslas nams, kurš jau paspējis reaģēt uz šiem trūkumiem. Tomēr galvenais ir un paliek organizatoriskais darbs. Organizējot lietiskās un tēlotājas mākslas pulciņus, vērība jāvelti arī vecajiem māksliniekiem — specialistiem. Jāpārņem no viņiem viss mūsu laikam atbilstošais un jāattīsta tālāk. Pulciņa darbu uzsākot, ieteicams sastādīt darba plānu. Tie jāvadās no vietējiem apstākļiem, īpaši no pulciņu dalībnieku iepriekšējām zināšanām.

Tas pats jāsapaka arī par deju. Pašdarbības deju kolektīvi visumā pamot auguši gan idejiski, gan mākslinieciski. Bet tas nekādi nenozīmē, ka sarīkojumu programās atzīven vēl nebūtu sastopamas banālas dejas, kas daudzos gadījumos tiek pasniegtas pat zem deju jaunrades un «tautas mākslinieciskās audzināšanas» maskas.

Mākslinieciskās pašdarbības skate devusi ļoti daudz materiāla kultūras un izglītības darba uzlabošanai. Šī materiāla analīze, kritika un paškritika ir jkvienas kultūras un izglītības testādes, jkvienu pašdarbības pulciņa pie-nākums. Arī māksliniekiem — diriģentiem, baletmeistariem, muziķiem, gleznotājiem jāpācēl sava balas. Tas viss nepieciešams, lai kultūras un izglītības darbā panāktu vēl straujāku attīstību.

M. Edziņš

Latkraksts «Literatura un Māksla» iznāk reizi nedēļā. Redkoģeģija: V. Kalpiņš (atbildīgais redaktors), A. Grigulis, N. Grinfeljs, I. Kreģtuse, J. Loganovskis (atb. redaktora v.), J. Meģļa, K. Plōksne.
Redakģijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Telefons 21997. Runas stundas no pģkst. 10—14. Numurs maksā 40 kap. Abonēšanas maksa Rģb. 20 80 gadā. Abonentus pieņem
«Preses apģvienģba» Rīgā Ķģrova ielā 41/43. Izdevēģja Latvģjas latkrakstu un žurnālu izdevniecģiba Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Īsģģests Latvģjas PRRT 1. tipografģjā, Blaumaņa ielā 38/40. JT27333